

На глобальні масштаби розвитку платформного бізнесу вказує той факт, що в десятці світового рейтингу компаній за ринковою капіталізацією станом на 11 січня 2021 року вісім місць займають компанії, що використовують платформні бізнес-моделі [11].

Таким чином, платформи мають величезний потенціал для трансформації та розвитку більшості сфер і напрямків соціально-економічної діяльності людини.

Література

1. Січкаренко К. О. Цифрові платформи: підходи до класифікації та визначення ролі в економічному розвитку. *Причорноморські економічні студії*. 2018. 35 (2). С. 28–32.
2. Вишневецький О. С. Цифрові платформи як ядро цифровізації економіки. *Цифрова економіка : матеріали Нац. наук.-метод. конф.*, 4–5 жовтня 2018 р. Київ, 2018. С. 63–66.
3. Лісова Р. М. Цифрові платформи як інструмент діджиталізації економічної системи. *Інноваційні рішення в сучасній науці, освіті та практиці: Матеріали I Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (наукове видання), 17–18 листопада 2020 р.: у 2 ч. Київ: НТУ, 2020. Ч. 1. С. 208–2010.*
4. Botsman R., Rogers R. What's mine is yours: The rise of collaborative consumption. New York: Harper Collins, 2010, 304 p.
5. McKee D. The platform economy: natural, neutral, consensual and efficient? *Transnational Legal Theory*. 8.4 (2017): 455–495.
6. Evans P., Gawer A. The Rise of the Platform Enterprise: A Global Survey. The Center for Global Enterprise, 2016. P. 29.
7. Kenney M., Zysman J. The rise of the platform economy. *Issues in Science and Technology*. 2016. Vol. 32. Issue 3. Pp. 61–69.
8. Ondrus J., Gannamaneni A., Lyytinen K. The impact of openness on the market potential of multi-sided platforms: *A case study of mobile payment platforms Journal of Information Technology*. 2015. 30 (3) Pp. 260–275.
9. Perren R., Kozinets R. V. Lateral exchange markets: *How social platforms operate in a networked economy Journal of Marketing*. 2018. 82 (1). Pp. 20–36.
10. UNCTAD/DER/2019 (Overview). URL: https://unctad.org/system/files/official-document/der2019_overview_ru.pdf
11. ТОП 10 самых дорогих компаний мира в 2021 году. URL: <https://ru.fxssi.com/top-10-samyx-dorogix-kompanij-mira>

УДК 657.1; 336.22

ДО ПИТАННЯ ПОВЕРНЕННЯ ВІД'ЄМНОГО ЗНАЧЕННЯ З ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ ПЛАТНИКАМ ПОДАТКІВ

Н. В. Дутова, А. В. Калачик

В умовах сьогодення механізм відшкодування податку на додану вартість (ПДВ) лишається однією із головних проблем адміністрування податкових платежів, про що неодноразово відмічали як науковці, так і практики. Цей податок виконує не тільки фіскальну функцію, а й виступає інструментом регулювання виконання доходів бюджету. Збільшуючи чи зменшуючи обсяги відшкодування ПДВ, держава у такий спосіб регулює показники виконання дохідної частини бюджету.

У розумінні Податкового кодексу України (ПКУ) право на бюджетне відшкодування ПДВ у платника виникає у зв'язку з від'ємним значенням ПДВ. В процедурі відшкодування ПДВ найпроблемнішим залишається питання позитивного висновку органів ДФС України про заявлені до відшкодування суми. Виходячи із практики минулих років, платники ПДВ змушені були у судовому порядку оскаржувати рішення контролюючих органів про завищення сум до відшкодування, що створювало проблеми незапланованих витрат часу, фінансів та ресурсів.

Метою роботи є дослідження проблем повернення від'ємного значення ПДВ платникам задля їх усунення та своєчасного відшкодування ПДВ, що має важливе значення для суб'єктів господарювання.

Порядок визначення суми податку, що підлягає сплаті до бюджету або відшкодуванню з бюджету та строки розрахунків із бюджетом, визначено у ст. 200 ПКУ.

Для виникнення права на бюджетне відшкодування ПДВ необхідне виконання додаткових умов, крім від'ємного значення по декларації (пп. «б» п. 200.4 ПКУ):

- сума ПДВ по податковому кредиту має бути до цього уже сплаченою постачальникам, тобто податковий кредит виник по тим операціям і у тій сумі, коли відбувалася оплата товарів, робіт, послуг постачальникам, при чому грошима. Треба наголосити, що зараховуються й суми, які були сплачені постачальникам авансом. Про можливість врахування сум ПДВ, які були у складі попередньої оплати за товари, роботи, послуги, говорить лист ДФС від 05.04.2018 р. № 1432/6/99-99-15-03-02-15/ПК. Враховується у відшкодування і ПДВ, який був сплачений при імпорті на підставі митної декларації;

- сума відшкодування не може перевищувати ліміт реєстрації податкових накладних (Σнакл). Якщо від'ємне значення перевищило, то з метою бюджетного відшкодування необхідно обмежитися лімітом, а решту суми перенести на наступний період. Право на відшкодування при цьому не втрачається;

- відсутність податкового боргу. Якщо борг є, незалежно від його статусу, то від'ємне значення спочатку враховується в його погашення, при чому лише в межах ліміту реєстрації, тобто з дотриманням другого обмеження.

Недосконалість правового регулювання системи відшкодування ПДВ за рішеннями суду, наявність недоліків у статистичній звітності та існуючих системах збору й аналізу інформації, відсутність належного контролю з боку Державної казначейської служби України та органів ДФС України за станом відшкодувань і виконанням своїх рішень, прямі порушення чинного законодавства посадовими особами цих відомств призводять до непрозорої системи відшкодування ПДВ і, як наслідок, створюють сприятливі умови для прийняття рішень, що носять ознаки зловживань та корупції. Проблеми системи бюджетного відшкодування ПДВ систематизовано в таблиці 1.

Таблиця 1

Проблеми системи бюджетного відшкодування ПДВ

Проблема	Опис проблеми
1	2
Податкові перевірки	Після проведення планової чи позапланової документальної перевірки фіскальні органи складають податкові повідомлення-рішення щодо зменшення розміру бюджетного відшкодування ПДВ; зменшення від'ємного значення об'єкта оподаткування ПДВ; зменшення розміру податкового кредиту тощо. Причини, як правило, вказуються надумані. Найпопулярніша з них – нереальні операції з «токсичними»/проблемними контрагентами. Ціль – перевести суму бюджетного відшкодування ПДВ в розряд «оспорюваної» / «непідтвердженої», що дає можливість відзвітувати про відсутність у держави заборгованості перед бізнесом. Як наслідок, допоки платник податків роками судиться з фіскальними органами, формально держава йому нічого не винна. Таку ситуацію можна назвати «безпроцентним кредитуванням держави з боку бізнесу», а для отримання коштів потрібно дочекатися рішення суду касаційної інстанції.
Зупинка чи відмова в реєстрації податкових накладних	Проявляється в надуманій зупинці та відмові в реєстрації податкових накладних. Це здебільшого стосується контрагентів експортерів, проте має прямий вплив на подальше бюджетне відшкодування ПДВ. Критерії ризикованості платника податків як підстави для зупинки чи відмови в реєстрації податкової накладної, затверджені листом ДФС України, що, на нашу думку, є незаконним.
Тиск з боку правоохоронних органів	Проявляється в надуманих кримінальних провадженнях під час проведення слідчих дій, зокрема за ст. 212 та ст. 191 Кримінального кодексу України. Існує практика незаконного арешту на підставі ухвали слідчого судді: а) суми ліміту ПДВ в системі електронного адміністрування ПДВ підприємства; б) грошових коштів та іншого майна підприємства в розмірі проблемної суми бюджетного відшкодування ПДВ.

1	2
Фактична відмова в бюджетному відшкодуванні ПДВ	<p>Як правило, це має місце у випадках, коли фіскальний орган остаточно програв податковий спір, рішення суду набрало законної сили, проте відшкодувати спірну суму фіскальний орган все одно відмовляється.</p> <p>В зазначених випадках податкові органи не мають жодних юридичних підстав для відмови в бюджетному відшкодуванні ПДВ, проте в листах чи неофіційних розмовах наголошують, що відмовляють у відшкодуванні, оскільки сподіваються на появу у майбутньому коштів на судовий збір та планують вчергове подати апеляційну / касаційну скаргу з проханням поновити строки.</p> <p>Законодавчі ініціативи щодо зменшення розміру судового збору, зокрема в податкових спорах, можуть призвести до масових безпідставних оскаржень законних судових рішень з боку фіскальних органів, тиску на бізнес та штучного відтермінування бюджетного відшкодування ПДВ.</p>

Таким чином, найчастіше відмовляють у поверненні від'ємного значення ПДВ, посиляючись на нереальність господарських операцій, за наслідками яких сформовано відповідний податковий кредит, чи відсутність зв'язку придбаних товарів та послуг з господарською діяльністю платника. Іншими, на нашу думку, формальними причинами відмови є помилки в декларації з ПДВ чи неправильний облік сум від'ємного значення ПДВ.

Вважаємо, що результативність та успішність автоматичного відшкодування ПДВ буде залежати не стільки від критеріїв, які встановлені законодавством, скільки від успішності проведення податкової реформи, яка сприятиме формуванню дійсно нової, аналітичної та сервісної податкової служби та допоможе у вирішенні загаданих вище проблем.

УДК 658.8:004.738.5

КОНТЕНТ-ВОРОНКА ПРОДАЖІВ ЯК ОСНОВА ЗАЛУЧЕННЯ КЛІЄНТІВ В INSTAGRAM

Л. М. Іваненко

Зміни, що останнім часом відбуваються в економічній та соціальній сфері життя суспільства, призводять до перенесення достатньо великої частки бізнесу в онлайн площину. За результатами дослідження агентства «Plus One» українська аудиторія Instagram збільшується на 50 % швидше ніж Facebook. У 2020 році кількість Instagram-користувачів досягло 13 млн. Причому Instagram випереджає Facebook серед користувачів віком до 29 років [1].

Багато власників бізнесу, які починають просувати свій продукт або бренд в Instagram, часто стикаються з певною проблемою. Наприклад, існує певна база підписників, які стежать за діяльністю, взаємодіють з контентом: лайкають, коментують, ставлять запитання, тобто реагують на пости власників бізнес-акаунтів. Однак вони не стають клієнтами й не купують товари (послуги) даного підприємця. Як правило, це пов'язано з тим, що з контентом необхідно працювати системно, розробляти стратегію, спрямовану на певну цільову аудиторію, використовувати різні інструменти: Instagram stories, прямі ефіри, ситуативний SMM, залипательну Instagram-стрічку, highlights (закріплені stories), маски, user-generated content (контент, що призначений для користувача), інфлюенс-маркетинг, таргетовану рекламу [2].

Дуже важливим моментом для розв'язання зазначеної проблеми є створення контент-воронки, за допомогою якої користувач поступово переходить від етапу невідомості до